

A, Á

aba fn ◇ gyapjúfonálból szőtt, vastag szövet, posztó

abajdoc fn és mn ◇ kevert gabona, amelynek fele búza, fele rozs
◇ keverék, szemetes gabona
◇ vegyes; kevert

abajgat ige ◇ (állatot, ritkán személyt) kiabálva, kurjongatva hajszol, kerget
◇ (személyt, ritkán állatot) zaklat, nyugtalanít
◇ (tárgyat) piszkál; lökdös; minduntalan hozzányúl; macerál
◇ (személyt) kergetés, hajszolás közben üt, ver
◇ ordítva kiabál; óbégat

abajog, abajg ige ◇ kiabál; ordít; óbégat
◇ fecseg; cseveg; tereferél
◇ panaszkodik; siránkozik; kesereg

abaposztó fn ◇ rackajuh v. kecske szőréből készült festetlen, durva posztó
◇ ilyen posztóból varrt felsőruha

abárol ige ◇ (különösen zöldséget, gombát, hurkatölteléket, szalonnát) forró vízben puhít, fonnyaszt; abál

abcúg isz ◇ (rendszerint politikai szónokkal szemben felkiáltásként a nemtetszés, visszautasítás kifejezésére:) le vele!, nem kell!

abcugol ige ◇ vmely nyilvános megmozduláson, politikai gyűlésen haragja kifejezéséül „abcúg” (le vele!, ki vele!) kiáltással ócsárol, gyaláz vkit, esetleg lehurrog, kifütyül

ábdál ige ◇ készít, nagyjából csinál meg vmit

ábécés fn ◇ az elemi iskola első osztályának tanulója; ábécét tanuló gyermek, személy

ablak fn ◇ a cenzúrázott szöveg üresen maradt helye (újságban, folyóiratban)

ablakfia fn ◇ ablakkeretbe foglalt üvegtábla; ablaktábla; ablakszem

ablakkosár fn ◇ az ablakra biztonsági okból betörés, kiesés ellen fölszerelt, rendszerint kifelé öblösödő, olykor díszes vasrács

ablaklevél fn ◇ ablakszárny

ablakos mn ◇ hézagos; lyukas

ablakpárna fn ◇ ablakba tett párna, amelyre rákönyökölnek

ablegátus fn ◇ küldött; megbízott képviselő; követ

abnegáció fn ◇ áldozatkészség

abonál ige ◇ előfizet; megrendel

abonens fn ◇ vmire előfizető személy

aboníroz ige ◇ bérel

abonement fn ◇ bérlet

abora fn ◇ széna- v. takarmánytartó alkotmány, amely négy faoszlopból s rajtuk le- és felcsúszthatató könnyű fedélből áll

ábra fn ◇ emberi alak, arc rajza

abrak fn ◇ kijáró porció, étel; adag; rész
◇ kenyér; eleség; élelem

abrakadabra, ábrakadabra fn ◇ elején v. végén v. elején is, végén is egy-egy betűvel fogó sorokban leírt, sokféle irányban olvasható, értelmetlen szócsoport, amelynek régente mágikus erőt tulajdonítottak
◇ amulett, talizmán, amelyre ilyen alakzat van felírva

abrakol ige ◇ (személyt, főleg gyermeket büntetésből) üt, ver

ábrakötet fn ◇ album

ábránd mn ◇ ábrándos; érzelmes

ábráz' fn ◇ forma; jel
◇ kép; alak
◇ ábrázat; arc

ábráz² ige ◇ megmutat; mutat

ábrázat fn ◇ forma; alak; megjelenés; külalak

abriktol ige ◇ oktat; betanít; kiképez; megtanít; kioktat
◇ fegyelmez; rendszabályoz; fenyít
◇ ütlegel; ver

abroncs, abrincs fn ◇ fejen v. felső karon díszként viselt fémszalag, lapos karika, pánt

abronica fn ◇ vízhordó rúd

abrosz fn ◇ lepel; lepedő; ponyva
◇ térkép

abszencia fn ◇ mulasztás; távollét

abszolúte hsz ◇ korlátlan hatalommal; önkényesen

abszolútus mn ◇ felmentett; mentes; felszabadított

abszolvál ige ◇ katolikus pap a gyónásban feloldoz vkit

A, Á

acat fn *lásd* **aszat**

acatol ige *lásd* **aszatol**

acci- *lásd* **akci-**

acél fn ✧ tűz csiholására való acéldarab

✧ szűrő-vágó fegyver, főleg kard

acélcsat fn ✧ gyűrű; karika

acélparipa fn ✧ lokomotív; mozdony; vasút

acintos mn ✧ kemény; szilárd

acogat ige ✧ dorgál; korhol; fedd

acqu- *lásd* **akv-**

acsa fn ✧ szitakötő

acsari mn ✧ fanyar, savanykás, fanyarkás, savanyú (bor)

✧ vigyorgó, nevetgélő (személy)

acsarog ige ✧ (személy) rendszerint toporzékolva, dühösen kiabál v. sír

✧ (kutya) megkötve v. kerítés mögé zárva, tehetetlen dühvel, fogát vicsorgatva ugat

ácsí mn ✧ (rendszerint mulatás közben, muzsikáló cigányokhoz:) állj!, hagyd abba!, hallgass!, csönd legyen!

ácsik fn ✧ gyermekállóka, amelyben a gyermek járni tanul; járószék

ácsingózik ige ✧ vmire vágyakozva időzik, álldogál; ácsorog és les, vár vmire

acskó fn ✧ zacskó; tasak

ácsori¹ mn ✧ ácsorgó; álldogáló

ácsori² mn ✧ vigyorgó; nevetgélő

✧ meggondolatlan; vigyázatlan

ácsorog ige ✧ kívánczik, vágyódik vmi után; ácsingózik vmire

ad¹, ad ige ✧ vmilyen termést hoz, anyagot, energiát szolgáltat

ad² ige ✧ eljátszik; szerepel; alakít

adagium fn ✧ példabeszéd; bölcs mondás; közmondás

adalék fn ✧ adomány; felajánlás; hozzájárulás

adamas, adamaskő fn ✧ gyémánt

ádázik ige ✧ dühöng; dühösködik; őrjöng; átkozódik

✧ dühít; dühösít; felingere

addenda fn ✧ kiegészítés; pótlás

addigelé hsz ✧ azelőtt; korábban

addiglan hsz ✧ addig; odáig; eladdig

adjuztáció fn ✧ kiigazítás; kiegészítés; pótlás

adjuztál, agyusztál ige ✧ üt, ver, püföl vkit

✧ használatra, viselésre alkalmassá tesz

adjutáns fn ✧ segédtiszt

✧ uralkodók, államfők mellé beosztott, rendszerint magasabb rangú tiszt; hadsegéd; szárnysegéd

adminisztrál ige ✧ igazgat; irányít; vezet

adminisztrátor fn ✧ vmely birtoknak, vagyonnak, javaknak megbízott kezelője, gondnoka; jószágigazgató

✧ kormányzó; helytartó; előljáró

adogat ige ✧ (árucikket) árusít, kicsiben ad

adony fn ✧ támasz; támaszték

adorál ige ✧ csodál; imád; istenít

adóslevél fn ✧ a hitelezőnél levő magánokirat, amelyet az adós állít ki annak bizonyságául és elismeréseként, hogy tartozik neki vmivel; elismervény; kötelezvény

adóvevő fn ✧ nyereszkesedő; haszonleső; spekuláns; üzér

adrez, adressz fn ✧ lakáscím; levélcím; címzés; cím

adrezzál ige ✧ (postai küldeményt) megcímez, címet ír rá; címez

adta mn ✧ (szelídebb érzések, kedveskedés, sajnálkozás v. erősebb indulat, bosszankodás kifejezésére:) semmirekellő, haszontalan (személy)

adulár fn ✧ féldrágakő

adulterium fn ✧ házasságtörés; hűtlenség; félrelépés

aeroplán fn ✧ repülőgép

áer fn *lásd* **ájer**

affabilis, affábilis mn ✧ nyájas; udvarias; kedves; szívélyes

✧ leereszkesedő; lenéző; fölényes

affekta fn ✧ kényeskedő, pózolva szenvedő, modorosan panaszkodó személy

affektál ige ✧ színlel; tettet; mímel; alakoskodik; megjátssza magát

affér fn ✧ párbaj; csatározás; csetepaté; tusa

afficiál ige ✧ meghat; megindít

affiniál ige ✧ hat; hatással van; kihat; befolyásol; érint

affinitás fn ✧ rokonság; vonzódás

affirmáció fn ✧ állítás; kijelentés; nyilatkozat; vélemény

affixum fn ✧ kiegészítés; tartozék; pótlék

✧ melléklet; pótkötet

áfium fn ✧ csalétek; csapda

✧ mákony; ópium; kábítószer

ág fn ✧ hónalj; tő; vég

✧ patak; vízfolyás; folyóág

aga fn ✧ katonai vagy más egység (pl. céh) élén álló személy; török főtiszt

✧ a szultáni udvar tisztviselője

ágál ige ✧ pert folytat; perel

✧ keresetet, pert indít; perbe kezd

✧ (színdarabot) előad

✧ dicsekszik; hetvenkedik; henceg

✧ hangoskodik; lármázik; zajong

agancsár fn ✧ szarvas

ágár fn ✧ fűzcserjékkel benőtt zátony

agaras fn ✧ agárgondozó; agárpecér

ágas mn és fn ✧ a gémeskút kiásott része mellet a földre erősített, felül kétágú fa, amely két ághoz erősített tengelyen mozog a kút-gém; kútágas

✧ földre ásott fagerenda, amelybe ferdén felfelé álló facövekeket ékelnek, v. kivágott fatörzs, amelyen meghagyták az ágak csonkjait rendszerint azzal a céllal, hogy edényt, tejesköcsögöt stb. akasszanak rá

✧ földre vert hegyes rúd, amelynek kiálló ágaira a frissen lekaszált terményt, takarmányt aggatják, hogy gyorsabban száradjon

✧ oszlopokon álló épület, amelynek nincs oldala

ágasfa fn ✧ erős oszlop, amely a ház két végén kívül a mestergerendát tartja

✧ földbe erősített többágú rúd; ágas

agát fn ✧ különféle színű, rétegekből álló tömött kvarcfajta; achát

ágazat fn ✧ fa, bokor ágainak összessége, szövevénye; korona

✧ agancs; szarv

✧ vmely régi v. nagy család, családfa különféle szétágazásai, ágai; család; nemzetség

agazó fn ✧ kecskepásztor

ágbog fn ✧ bonyodalom; galiba; nehézség

agenda, ágenda fn ✧ napirend; program

✧ elintézendő dolog, ügy; elintéznivaló; tenni-való; teendő

✧ notesz; határidőnapló

✧ szertartás; szertartáskönyv

✧ keresztelési anyakönyv

ágens fn ✧ üzleti megbízott; képviselő; ügynök; közvetítő; tisztviselő

✧ vmely politikai szervezet, csoport megfizetett embere, megbízottja; ügyvivő; politikai ügynök; meghatalmazott

✧ kém; ügynök

ágfa fn ✧ ágakból, gallyakból álló tüzelő; rőzse; gallyfa; gally

agg, aggik ige ✧ (vmely anyag) térfogatában kisebb, tömörített, sűrűbb lesz; összezsugorodik; összetöpped; összeesik; fogy

✧ öregszik; vénül; korosodik

✧ aggodalmaskodik; aggódik; nyugtalankodik

aggalék fn ✧ járulék; tartozék

aggás fn ✧ aggódás; aggodalmaskodás

aggaszt ige ✧ (vmely anyagot, testet) térfogatában összezsugorít, tömöttebbé, sűrűbbé tesz; meg- v. összetöppeszt

aggat ige ✧ zavar, feltart vkit; okvetetlenkedik; alkalmatlankodik; lábatlankodik

aggatózik ige ✧ akadékoskodik; kötekedik; kukacoskodik

aggfi fn és mn ✧ nőtlen férfi; agglegény

agglant fn ✧ öregasszony; vénasszony

agglegény fn ✧ zsírban sült, lepény- v. pogácsaszerű tészta, amelyet tejjel leöntve esznek

aggnó fn ✧ vénasszony; idős asszony

aggó mn ✧ aggódó; aggodalmaskodó; nyugtalankodó

aggóskodik ige ✧ aggodalmaskodik; aggódik; nyugtalankodik

aggre fn ✧ dajkamese; mesebeszéd; mende-monda

aggság fn ✧ aggodalom; gond; baj

aggszó fn ✧ hiábavaló beszéd; üres fecsegés

áglál ige ✧ tákol; told-fold; összetákol

áglálódik ige ✧ akadékoskodik; kötekedik; okvetetlenkedik; okoskodik

agler fn ✧ sátor

ágoz ige ✧ metsz; nyeseget

agrárproletár fn ✧ mezőgazdaságban bérért dolgozó, bérért v. bérbe föl fogadott (férfi); béres

agy fn ✧ koponya; koponyacsont

ágy ige ✧ (gabonát) a szérűn elterít; ágyásol

agyagsár fn ✧ vályog; téglagyag; tapaszto-agyag

agyal ige ✧ agyba-főbe üt, ver; ütlegel; bántalmaz; elver

ágyal ige ✧ megveti az ágyat; ágyaz

✧ (veteményeknek) ágyást készít

agyalágyult mn ✧ bénult; béna; szélütött

agyarkodik, agyarog ige ✧ (személy) vki ellen bosszút forral, dühösködik, irigykedik vkire; fenekedik

A, Á

agyas¹ mn ✧ nyakas; keményfejű; furfangos; ravasz

agyas² mn ✧ jól megtermett; erős; vaskos

ágyas, ágyás fn ✧ a gabona kiterítése (szérűn, azaz sima területen), hogy a lovakkal kitapos-tassák a gabonaszemeket a kalászból

ágyasház fn ✧ hálószoba; hálólhelyiség; háló-terem

agyaskodik ige ✧ okoskodik; töpreng; elmél-kezik

✧ kötekedik; akadékoskodik; okvetetlenkedik

agyaskodó mn ✧ akaratos; makacs; önfejű; nyakas

ágyaz ige ✧ (szérűn, azaz sima területen) a ga-bonát kitergeti, hogy a lovakkal kitapostas-sák a gabonaszemeket a kalászból

ágybeli fn ✧ ágynemű

agydűh fn ✧ napszúrás; hőség

ágyékhártya fn ✧ rekeszizom

ágynemű fn ✧ fekvőhelyfajta

ágyó fn ✧ ágyú; löveg

ágyátor fn ✧ ágymennyezet; baldachin

agyszélhűtés, agyhűtés fn ✧ agyvérzés; gu-tatítás; szélütés

ágyzerszám fn ✧ ágynemű; ágyhuzat

ágytárs fn ✧ nem hites feleség; ágyas; szerető

ágytörő fn és mn ✧ házasságtörő; hűtlen; csa-podár; hűtlenkedő

ágyúnaszád fn ✧ kisebb vitorlás hajó, amely-nek csak a fedélzetén van néhány ágyú

agyusztál ige *lásd adjusztál*

ágyútaliga, ágyútalyiga fn ✧ az ágyú hátulsó részéhez akasztható kétkerekű taliga, amely-be a vontató állatot befogják

ágyúteke fn ✧ ágyúgolyó

ahajt hsz ✧ a szóban forgó helyen v. annak tá-jékán; ott; amott

✧ azonnal; mindjárt

✧ azután; arra; azzal

ahán isz ✧ (hirtelen felvillanó gondolat közlé-sét bevezető szó)

ait hsz ✧ azért

áj¹ ige ✧ ás; kimélyít; felás

áj², ajó fn ✧ jegy; jellegzetesség

áj³, aj fn ✧ keskeny völgy; szakadék

✧ nyílás; bevágás; rovatka; köz

ájajtatos mn *lásd ájtatos*

ajak fn ✧ ivóedény széle

✧ áll; állkapocs

ajakpirosító, ajkpirosító fn ✧ pálcika v. ru-dacska alakú, viasz, olajat, festéket és illato-sító anyagokat tartalmazó, kemény, zsíros, könnyen kenődő és tapadó festék, amellyel a nők ajkukat pirosítják; rúzs

ajanca fn ✧ rúd; kötél

ajándék, ajándok fn ✧ újszülött gyermek

ajánl ige ✧ megkínál; megvendégel; kínál

ajánlat¹ fn ✧ ajánlás; javaslat

✧ az a levél, amelynek írója vkinek a jóindula-tát, pártfogását kéri vki számára; ajánlólevél

ajánlat² fn ✧ áldozat

ajárol ige ✧ ajánlgat; kínál

ájazó fn ✧ zabola; zablá

ájéjt ige ✧ áhít; óhaj

ajejtat fn ✧ akarat; kívánság

ájer, áer fn ✧ levegő; szellő; szél

ajk fn ✧ ajak; szájszél

✧ ivóedény széle

✧ áll; állkapocs

ajkál ige ✧ örömben kiáltozik; ujjong

ajkpirosító fn *lásd ajakpirosító*

ájnszlág fn ✧ a boroshordók fertőtlenítésére használt kénlap v. kénrúd

ájós fn ✧ kútmester; kútásó

ájtatos, ájajtatos mn ✧ szenteskedő; áhítatos

ajtósarok fn ✧ a szobának az a szöglete, ame-lyet a kinyitott ajtó szárnya eltakar

ajtószegező fn ✧ retesz

ákáció fn ✧ izgágaság; akadékoskodás; köte-keedés; okvetetlenkedés

akadályos mn ✧ nehéz; veszélyes

akadék fn ✧ az, ami az utunkban van, járásun-kat, könnyű mozgásunkat gátolja; akadály; torlasz

✧ tövis; tüske; száлка

✧ zavar; fennakadás

akadékos mn ✧ sok bajjal járó; nehézségeket támasztó

akadékoskodik ige ✧ (vmely akadály) a to-vábbjutást, célba érést gátolja, nehezíti

akadékoz ige ✧ akadályoz; hátráltat

akadékvető mn ✧ akadékoskodó; okvetetlen-kező; kötekedő

akar hsz ✧ akár

akasztal ige ✧ kapcsol; hozzákapcsol; hozzá-illeszt

✧ öltöget; varr

akasztaló fn ✧ kendő

akcentus fn ⇨ ékezet

akceptál ige ⇨ vmely zárt körű társaságba befogad vkit

⇨ elfogadja vki véleményét

akcia fn ⇨ részvény

akció fn ⇨ széksértésért, azaz a bíróság előtt tett v. elkövetett sértő kijelentésért, magatartásért járó pénzbüntetés

⇨ gyászbeszéd; búcsúztató; búcsúbeszéd

akcionárius fn ⇨ részvényes

akcsa, akcse fn ⇨ régi aprópénz; fillér

⇨ kis török ezüstpénz

akklamáció fn ⇨ éljenzés; ünneplés; tetszésnyilvánítás

akkomodál ige ⇨ vmihez alkalmassá, alkalmazkodóvá tesz vkit, vmit; hozzáilleszt

akkorára hsz ⇨ akkorra; addigra

akkordmunka fn ⇨ a teljesítmény alapján fizetett munka; szakmánymunka

akkordrendszer fn ⇨ (a munkabérek megállapításában) az a rendszer, amelyben a munkás keresete az általa egy időegység alatt elkészített termékek mennyiségétől v. a teljesített műveletek számától függ; teljesítménybérezési rendszer

akkumulál ige ⇨ felhalmoz; összegyűjt; tartalékot képez

akla¹ fn ⇨ fonal; szál

⇨ szegecs; faék

akla², aklál ige ⇨ tákol; összeró; toldoz-foltoz

akna fn ⇨ kémény

⇨ sóakna; sóbánya

⇨ hordólyuk

⇨ a hordó dugója

akó fn ⇨ országok, sőt városok szerint különféleképpen meghatározott, általában félhektónyi, azaz kb. 54 literes űrmérték

akol fn ⇨ rudakból, szálfákból összerótt, a jószág, különösen juhok összetartására való kerítésféle, ill. az ezzel körülzárt hely a legelőn ⇨ egyetlen tágas helyiségből álló istállószerű épület, amelyben a juhok éjjel v. a legelésre kedvezőtlen időben tartózkodnak

⇨ (halászatban:) nádfalakkból álló halfogó eszközzel, azaz vejszével elkerített hely

akolit fn ⇨ gyertyatartó

akolófa, akolópálca fn ⇨ a hordó űrmértékének v. a hordóban levő folyadék mennyiségének meghatározására használt rovátkás rúd

akona fn ⇨ (hordón v. öblösebb zárt edényen) száj, nyílás

⇨ dugó a hordó v. más zárt edény szájának befödésére, elzárására; akna

⇨ kémény; akna

ákovita fn ⇨ égetett, rendszerint édes pálinka ⇨ petróleum

akóz ige ⇨ vmely hordó űrtartalmát akolófával, mérőpálcával meghatározza

aktor fn ⇨ színész; szereplő; színművész

⇨ felperes; vádló

aktrix fn ⇨ színésznő

aktus, akt fn ⇨ színdarab felvonása

⇨ színdarab előadása

akut mn ⇨ gyors; heveny; rohamos

⇨ sürgős; megoldásra érett

akvavitás fn ⇨ pálinkafőző

akvirál ige ⇨ gyűjt; szerez

akvizíció fn ⇨ szerzemény; préda; zsákmány

ál mn ⇨ álnoksággal, hamissággal teli; álnok; hazug; csalárd

ala fn ⇨ nagyobb lovascsapat

alá hsz ⇨ mélyebben fekvő területen; lenn; lejjebb; alant

⇨ délibb területen; délibb vidéken; délebbre

alabárd fn ⇨ hosszú nyelű, szekereszerű vágó-és szúrófegyver

alabárdos fn és mn ⇨ alabárdal felfegyverzett katona

alacsony mn ⇨ aljas; alávaló; becstelen; hitvány; romlott; galád

alafa fn ⇨ zsold; járandóság

⇨ ételadag; porció

⇨ tekintély; méltóság; becstület; tisztesség

alagya fn ⇨ elégia

aláh ige ⇨ gondol; vél

aláhajol ige ⇨ (személy) lehajol

⇨ (fej) lecsüng, lehajlik, lehorgasztva marad

aláhajt ige ⇨ lehajol

alájáró fn ⇨ csak észak-déli irányban szánható terület

⇨ mélyebben fekvő területre vezető út

alájegyez ige ⇨ nevét v. kézjegyét vmi alá írja; aláír

alajt ige ⇨ gondol

alak¹ fn ⇨ baba; kisbaba; apróság

⇨ bábu; figura

alak² fn ⇨ álarc; maszk

alak³ fn ⇨ keveréktakarmány; másodrendű árpa

A, Á

alakor fn ✧ ritka, igénytelen és hidegtűrő búzaféle

alajos fn és mn ✧ olyan személy, főként férfi, aki mások mulattatására, primitív népeknél vallásos szertartás szereplőjeként, arcát, külsejét eltorzítva embert v. állatot utánoz; figurás; komédiás

✧ olyan (személy), aki megtévesztésül, gyakran vmely csíny v. gazzett elkövetésére más személy alakját ölti magára; álruhás; álarcos; maszkos

✧ színész

✧ kétszínű; képmutató; alakoskodó

alakozik ige ✧ komédiázik; szemfényvesztéssel foglalkozik

alakvas fn ✧ megfelelő alakú homorú vas, amelybe a kovácsolandó izzó vasat verik; odor

alakzat fn ✧ csábító kép, ábránd

álalak fn ✧ álöltözet; jelmez; maskara

alamán fn és mn ✧ német v. németországi

alamár mn ✧ tunya; lusta; lomha; rest

alamázia fn ✧ pálinka

alamódi mn ✧ divatos; népszerű

alamuszi mn ✧ aluszekony természetű, tehetetlen, ügyefogyott, mamlasz (személy, főként férfi)

alán, alánus fn és mn ✧ német

alant hsz ✧ lent a mélyben; alacsonyan fekvő helyen

alantas, alanti mn ✧ lent elterülő; mélyebben fekvő; lenti

✧ alacsonyabb társadalmi rétegből származó, ehhez tartozó (személy, csoport); (a társadalmi rangsorban, tagozódásban) alacsonyan álló

alaputréta fn ✧ húsfélékből hagymával készült étel

álarcos mn ✧ olyan (személy), aki félrevezető szándékból igazi valóját elfedve másnak mutatja, színleli magát, álarcot visel

alarm fn ✧ riadó; riasztás

✧ riadalom; rémület

alarmíroz ige ✧ (katonaságot, rendőrséget, tűzoltóságot v. más szervet) riadóval v. egyéb módon azonnali cselekvésre készségbe helyez, v. sürgős intézkedésre utasít; riaszt

✧ felver; felébreszt

alássan hsz ✧ (főleg kérést, köszönést jelentő igével kapcsolatban, közvetlen és udvarias

stílusban, a kifejezés udvarias voltának nyomósítására:) alázatosan

alászáll ige ✧ (személy, közösség) rossz anyagi körülmények közé kerül

alászolgája msz ✧ (távozáskor használt köszönési formula:) alázatos szolgája (vagyok); ajánlom magam

✧ (üzletben a kereskedőnek a vevő érkezésekor használt köszönő formulája)

alátermett mn ✧ alacsony; kicsi; apró termetű

alattas, alattos mn ✧ alantas; aljas; alávaló

alattság fn ✧ hajók vontatására v. kikötésére használt vastag kötél

✧ (vitorlás hajón:) kötélzet

✧ vitorlarúd

alávaló mn ✧ alacsony hivatalban, állásban levő, alacsony beosztásban dolgozó (személy)

alba fn ✧ fehér ruha

albíró fn ✧ a bírói rangfokozat legalsó fokára kinevezett, rendszerint járásbírószágon működő első fokú bírő

✧ az a személy, aki vmely városnak, nagyobb községnek bíróját helyettesíti

album fn ✧ feljegyzésekre, kedves idézetek, versek bemásolására szánt, üres lapokból, levelekből álló, rendszerint díszesebb kötésű könyv

álcs fn ✧ ács; tetőfedő

áld ige ✧ tréfásan átkozva emleget, szidalmaz vkit, vmít

áldomás¹ fn ✧ vmely sikeres vállalkozást, befejezett munkát, győzelmet, sikert v. más örömdetes alkalmat ünneplő lakoma, víg evés-ivás, borozás

✧ különösen adásvételt, üzletkötést, szerződést, fontos megállapodást, egyezséget, főként vásári alkut megpecsételő, szentesítő ünnepélyes v. barátságos evés-ivás, iddogálás

✧ ünnepélyes alkalommal vkire, vmire mondott felköszöntés, szerencsekívánatot

✧ áldás; jótétemény; kegyelem

áldomás² fn ✧ pogány áldozat, ill. áldozat bemutatása

áldozár, áldor fn ✧ a katolikus egyházban a felszentelt pap neve; áldozópap

alejt ige ✧ vél; gondol; alít

alejtat fn ✧ szándék; akarat

alélt mn ✧ ájulás v. alvásszerű állapotot mutató (időszak, helyzet, személy)

alfabétum fn ✧ ábécé; betűrend

✧ ábécéskönyv; olvasókönyv

alгимnázium fn ✧ a régi közoktatásügyi szervezetben a nyolcosztályos főgimnáziummal szemben négy- v. hatosztályos középiskola

álgú fn ✧ ágyú; löveg

alház fn ✧ földszint

alimentáció fn ✧ élelmezés; étkeztetés; ellátás

alimentál ige ✧ élelmez; segíleyz; táplál

alimentum fn ✧ élelmiszer; táplálék

alispán fn ✧ a régi vármegye közigazgatásának feje, első választott tisztviselője

alít ige ✧ vél; gondol, sejt; hisz

✧ megerősít; igazol

álívánka fn ✧ kukoricalisztból készült, aludt-tejjel v. különféle savanyú tejjel kevert, sós, kapros sütemény

alj¹ fn ✧ a jószág alá szórt szalma, alom

✧ alja búza; ocsú

alj² fn ✧ bázis; lúg

aljadék fn ✧ a kicsépelte gabonának rostáláskor különváló szemetes alja, törmeléke; hulladék; ocsú

aljas mn ✧ üledéket tartalmazó (folyadék); zac-cos; üledékes

✧ sok szemetet, ocsút tartalmazó (gabona)

✧ alacsony; alant levő; mélyen fekvő

✧ alacsony színvonalú

✧ alacsony társadalmi rétegből származó, alsóbb rangú, rendű (személy, csoport)

aljáz ige ✧ az almot elkészíti; almoz

aljzás fn ✧ szálfaék alatt nőtt fiatal fák csoportja

aljegyző fn ✧ (a tanácsok megalakulásáig az ún. önkormányzatokban) választott tisztviselő, aki fogalmazási munkakört látott el

✧ (bíróságokon) a bírósági jegyzőnél alacsonyabb rangú, de vele azonos munkakört betöltő tisztviselő

alkalmatos mn ✧ alkalmas; megfelelő

alkalmatosság fn ✧ vmire alkalmas, használt v. kényelmet biztosító készülék, eszköz, berendezés, bútor

✧ jármű; alkalmi fuvar; kocsi

✧ utazási lehetőség; közlekedési eszköz, jármű; alkalom

alkalmazik ige ✧ sötétedik; alkonyodik

alkalom¹ fn ✧ utazási lehetőség; közlekedési eszköz; jármű; alkalmatosság

alkalom² fn ✧ szerződés-kötés

✧ megegyezés; alku; megállapodás

alkáplár fn ✧ altiszt

álkép fn ✧ lárva

alkímia fn ✧ középkori titokzatos tudomány; aranycsinálás

alkirály fn ✧ államfő helytartója; kormányzó

alkó, alkú mn ✧ alkalmas; megfelelő

alkolmaszik ige ✧ esteledik; alkonyodik

alkotmány fn ✧ alkotás; teremtmény

✧ építmény; emelvény

✧ szerkezet; készítmény

alkotvány fn ✧ alkotmány; építmény

alkóv, alkova fn ✧ nagyobb szobának fülkeszerűen elkülönülő része

alkörmös fn ✧ hegyes, tojásdad levelű, fehér v. piros fürtös virágzatú kerti dísznövény, amely gyakran elvadulva tenyészik; berzseny; bürzsöny

alkuda, alkuház fn ✧ tőzsde

alkudik ige ✧ szegődik; munkába áll

alkusz fn ✧ kereskedelmi ügyletek közvetítésével meghatározott díj fejében hivatásszerűen foglalkozó személy

alkuszdíj fn ✧ hivatalosan megállapított jutalék, díj, amely az alkusznak az általa közvetített ügyletek után jár

alkuvás fn ✧ alkudozás; egyezkedés

álladalom fn ✧ állam; birodalom

✧ helyzet; állapot

álladék fn ✧ vagyon, örökség állandó része; állomány; állag

álladzó fn ✧ a fejedőt, főként kalapot v. sisakot az állhoz erősítő szíj v. szalag

✧ kisgyermek álla alá kötött kendőcske

✧ a kantárhoz tartozó lánc v. szíj, amely a ló álla alatt átkapcsolva nem engedi előrecsúszni a kantárt

állag fn ✧ lényeg; érdemi rész; fődolog

allakos mn ✧ jó formájú; csinos

állandó mn ✧ állhatatos, kitartó, hű

állapik, állapoték ige ✧ megáll; megtorpan

✧ hosszabb ideig időz vhol; álldogál

✧ kitart vmi mellett

állapotos fn ✧ jó módú; gazdag; tehető; vagyonos

állás fn ✧ állatok átmeneti, ideiglenes pihenő v. alvóhelye, ill. erre alkalmas, használt helyenyesztett, szellős, nyitott oldalú építmény

A, Á

- ◇ (csárda, vendégfogadó udvarán) építmény a betérő vendégek fogatai számára
- ◇ (istállóban) egy-egy ló, szarvasmarha helye, melyet rendszerint korláttal különítenek el
- ◇ fából készült emelvény, állvány
- ◇ kikötési hely; révpart
- állat¹** ige ◇ állít; tesz; helyez
- ◇ emel; épít; létesít
- állat²** fn ◇ teremtmény; élőlény
- ◇ létező dolog
- ◇ természet; külső
- állat³** fn ◇ esemény; történet
- állatgyógyász** fn ◇ állatorvos
- állatisme** fn ◇ állattan
- állatkör** fn ◇ állatöv; zodiákus
- állatország** fn ◇ az állatok összessége; állatvilág; fauna
- állatos** mn ◇ fontos; lényeges
- állatúra** fn ◇ minden (ingó v. ingatlan) vagyon, amelyet a nő hoz a házasságba a könnyebb megélhetés érdekében
- állazó** fn ◇ a kantárhoz tartozó lánc v. szíj, amely a ló álla alatt átkapcsolva nem engedi előrecsúszni a kantárt; álladzó
- allé** fn ◇ egyenes, fasorral szegélyezett út
- allegál** ige ◇ vitat; vitatkozik
- állékony** mn ◇ stabil; szilárd; biztos
- alligáció** fn ◇ ötvözet
- állítás** fn ◇ sorozás; újoncozás
- állításköteles** mn ◇ sorköteles
- állkapca** fn ◇ állkapocs
- alló** msz *lásd aló*
- álló** fn ◇ járószek kisgyermek számára; gyermekállóka; járóka
- ◇ állvány gyümölcsöskertekben hernyózásra, gyümölcs leszedésére v. dohány szárítására
- allódium** fn ◇ nemesi telek
- állógallér** fn ◇ (férfiviseletként) fehér vászonból készült, erős kikeményített, lehajtott rész nélküli gallér, amit rendszerint fém- v. csontgombokkal erősítenek az inghez
- ◇ (női ruhán) a nyakhoz simuló, pánt formájú gallér
- állogat** ige ◇ (fekvő helyzetben levő tárgyakat) álló helyzetbe állítgat
- ◇ v. hova egymás után odatesz, s ott álló helyzetben elhelyez vmiket
- ◇ helyre állítgat vmit; megújít
- állókép** fn ◇ szobor

állomány¹ fn ◇ vminek állandó lényege, minden megjelenési formájának az alapja; szubsztancia; lényeg

állomány² fn ◇ állam

állomás fn ◇ (postakocsin való utazás útvonalán) olyan hely, ahol az utasok rendszerint megállnak, megpihennek, s ahol esetleg a lovak váltása történik

állong ige ◇ (személy) egy helyen tétlenül, ácsorogva, vesztegelve áll; álldogál

◇ (dolog) mozdulatlanul áll

állópénz fn ◇ félretett, nem kamatozó pénz

allövet fn ◇ orvosi beöntés

allúzió fn ◇ célzás; utalás; példálózás

állvány fn ◇ oszlop; támaszték; tartóoszlop

almanach fn ◇ naptári részt, valamint gyakorlati tudnivalókat, adatokat, esetleg névjegyzéket tartalmazó időszaki nyomtatvány; évkönyv; zsebkönyv

almárium, almárium, almárjom fn ◇ edény, könyv, ruha stb. tartására használt ajtó v. fiókos, polcokkal ellátott szekrény legtöbbször falra szerelve

◇ fegyvertartó szekrény

almáros mn és fn ◇ almaárus

almás mn ◇ alma nagyságú, többé-kevésbé kerek foltokkal tarkázott (ló, ill. lószín)

◇ almaárus

almásderes, almásszürke mn ◇ almához hasonló kerek foltokkal tarkított, szürke (ló)

álmékony mn ◇ aluszékony; hétalvó; álomszuszék

álmél¹ ige ◇ megrémül; megijed; megretten; összerezzen; megriad

álmél² ige ◇ csodálkozik; ámul; álmélkodik; bámul; ámuldozik

almoz ige ◇ (szarvasmarha v. ló alá) friss szalmát tesz; az állatoknak fekvőhelyet készít

alnem fn ◇ a nem nemesi osztály; a nép

álnolkodik¹, álnalkodik ige ◇ álnokoskodik; gonoszkozik

álnolkodik² ige ◇ leselkedik; leskelődik

alod ige ◇ alszik

aló, alló msz ◇ (mielőbbi távozásra való felszólításként:) takarodj!

◇ (gyors előrehaladásra biztató szóként:) uccu!; nosza!; indulj!

alómars msz ◇ lódulj!; gyerünk!

◇ takarodj!; hordd el magad!

álombolygó fn ◇ alvajáró; holdkóros
álomital fn ◇ altató; altatószer; mákony
álomlátás fn ◇ az a tény, hogy vki álmodik, álmokat lát, ill. ennek képszerű tartalma; az, amit vki álmában lát; álmodás; álom; álomkép; látomás
álomtáska mn ◇ aluszékony; álomszuszék; aludni szerető (ember)
álorca fn ◇ álarc; maszok
álorcáz ige ◇ rejt; titkol; leplez
alot ige ◇ vél; gondol
alp fn ◇ alap; alapzat; talapzat
alpi mn ◇ alpesi
alrend fn ◇ köznép; nép
álság fn ◇ hamisság; hazugság; ravaszság
alsóing fn ◇ fehér házivászonból készült alsószoknya; pendely
alszeg fn ◇ alvég; faluvég
alszél fn ◇ déli szél
álszín fn ◇ ürügy; kifogás; mentség
álszínű mn ◇ tettetett; színlelt; hamis; látszólagos; hazug; álságos
által nu ◇ át; keresztül
általcsepegtet ige ◇ átszűr; megszűr; leszűr
általgyakdos ige ◇ átdöf; átszűr
általkodik ige ◇ megszégyenül; szégyent vall; nevetségesé válik
általlag nu ◇ át; keresztül
általmenő fn ◇ átló
általság fn ◇ szélesség
általút fn ◇ keresztveződés; keresztút; útkeresztveződés
általver ige ◇ (ételt, élelmiszert) áttör, átnyom, passzíroz
általvető fn ◇ olyan kettős tarisznya v. közepén átkötött zsák, amelyet úgy hordanak, hogy egyik fele elől, másik hátul lóg, v. az állat hátán átvetik
alterál ige ◇ módosít, megváltoztat vmit ◇ (hang v. hangzat magasságát) módosítja, fel-emeli v. leszállítja
altruista fn és mn ◇ mások javáért érdek nélkül munkálkodó; önzetlen
aludtság fn ◇ öregség; aggság; vénység
alumnus fn ◇ deák; tanuló; papnövendék ◇ kegyelemből táplált; vkinek a támogatásából élő; ösztöndíjas
álút fn ◇ titkos, rejtett út
alutó fn ◇ altató; altatószer

alvég fn ◇ (vmely településen, főként községben) rendszerint déli v. mélyebben fekvő rész; alszeg
 ◇ a település déli v. mélyebben fekvő részén lakók összessége
alvidék fn ◇ sík, alacsony fekvésű vidék
 ◇ az ország déli, dél felé fekvő része
alvó, alvószoba fn ◇ hálószoba
alvókamra fn ◇ hálókamra; hálószoba
ama fn ◇ alma
amábilis mn ◇ kedves; szeretett
amatőr fn ◇ műgyűjtő
ámbitus fn ◇ falusi ház udvarra néző oldalán épített, fedett, oldalt nyitott v. korláttal elzárt, védett, rendszerint oszlopos tornác, széles folyosó
ámbra fn ◇ illatos, viasszerű anyag
ambulancia fn ◇ (a harctéren) mozgó kórház, ill. kötőzőhely
amerikáner fn ◇ nyomdai gyorsajtó
amerikánus mn ◇ amerikai
amerikás fn ◇ az Amerikai Egyesült Államokba v. Kanadába kivándorolt és onnan hosszabb tartózkodás után hazatért személy
amerikázik, amerikáz ige ◇ (dolgozó) a munkaviszonyok megjavítása végett szándékosan vontatottan végzi munkáját, hogy a csekélyebb teljesítménnyel a munkáltatót követelésének teljesítésére kényszerítse
 ◇ (munkás lustaságból v. más okból a munkaidő alatt) tétlenkedik; nem dolgozik; lazál; lóg
amerikázó mn ◇ dologtalan; tétlen; lógós
amhol hsz ◇ amott; ott
amica fn ◇ barátnő
 ◇ szövetség; házasság
amicázik ige ◇ barátkozik; komázik
amice fn ◇ (leereszkedő megszólításként:) barátom
 ◇ (lekicsinylő, fölényeskedő v. tréfás megnevezésként:) fiatal ember
amicsodás nm ◇ olyan, amilyen; akármilyen
ámolyog ige ◇ terv és cél nélkül álldogál s jár-kál; ácsorog; ödög; ténfereg
 ◇ szédül; támolyog
amorózó fn ◇ szerelmes fiatal férfiak szerepét alakító csinos, jó megjelenésű színész
ampa fn ◇ vödör; bádogvödör; kanna
ámpolna, ampolna fn ◇ kanna; korsó
 ◇ bor v. víz tartására szolgáló miseedény

A, Á

anabaptista fn és mn ✧ újkeresztelő

analízis fn ✧ felosztás; tagolás; osztályozás

anar fn ✧ arany

anatómia fn ✧ egyházi átok; kiközösítés; kiátkozás

anciennitás fn ✧ elsőbbség; fölény; előny

ancug fn ✧ öltözet; ruha

andalog ige ✧ vmiben elmélázva, ábrándozva gyönyörködik

ándorodik ige ✧ belemertül; belefeledkezik; elmélyed

ándung fn ✧ sejtelem; előérzet

✧ hangulat, kedv vmihez

✧ lehetőség; kilátás; távlat

aneroïd fn ✧ légnyomásmérő; légsúlymérő

angalit mn és fn ✧ léhűtő; naplopó; semmirekellő

angária, ángária fn ✧ fizetési részlet; bér; negyedévi járandóság

✧ robot; jobbgymunka

angazsál ige ✧ felfogad; szerződött

angélika fn *lásd* **angyélika**

angelus fn ✧ imádságra szólító esti harangszó

angin fn ✧ sűrű szövésű pamutvászon, melyből párnatok és a dunyha tokja készül

ánglis, anglius, ánglus fn ✧ angol személy, rendszerint férfi

angolkisasszony fn ✧ leányok nevelésével foglalkozó angol eredetű, római katolikus női szerzetesrend tagja

angolpark fn ✧ vidámpark; vurstli

angoltapasz fn ✧ sebtapasz; ragtapasz

angusztár fn ✧ szűk szájú edény

ányg, ánygi fn ✧ közeli, idősebb férfirokon felesége (vmely rokonához való családi viszonyában)

✧ testvérbátya felesége (az öcshöz való családi kapcsolatában)

✧ sógornő; sógorasszony

✧ idősebb rokon, különösen nagybácsi felesége (fiatalabb rokonához való családi kapcsolatát tekintve)

anygal fn ✧ angyalos, angyalokkal díszített bankó v. pénz

anygalbakancs fn ✧ disznóköröm

anygalbőr fn ✧ könyvek bekötésére használt, színes, fényes papiros; márványpapír

✧ bizonyos szerzetesrendek növendékeinek öltözéke

✧ (tréfás megnevezésként:) katonai egyenruha; katonaruha

angyalcsinálás fn ✧ a nem kívánt v. titkolt terhesség szándékos megszakítása; magzatelhajtás; abortusz

angyaltiszta mn ✧ ártatlan; tiszta lelkű; romlatlan

angyélika, angélika fn ✧ angyalgyökér; angyalfű; paszternák

ánygi fn ✧ (megszólításként v. megnevezésként:) kedves kis ányg v. fiatal ányg; férfirokon felesége

ánygorodott mn ✧ elesett; erőtlen; gyenge

animál ige ✧ lelkesít; élénkít; serkent

anker fn ✧ horgony; vasmacska

annales, annálé fn ✧ évkönyv; zsebkönyv; kalendarium

✧ krónika; történet; feljegyzés

annotál ige ✧ jegyzetekkel ellát; kivonatol; értelmez

ánslóg, áslóg fn ✧ boroshordó kénezésére használt kénrudacska

✧ kén

antal¹ mn ✧ buta; bugyuta; ostoba

antal², antalkó fn ✧ másfél akós hordó; hordócska

antantszíf fn ✧ (némely hadseregben) a jobb vállon átvetett, a törzset keresztvező, a derékszíjhoz csatolt szíf; vállpánt; vállszíf

antedatál ige ✧ (vmely írásos közleményt, iratot) valóságos írásánál, kiállításánál korábbi időpontból keltez, korábbi kelettel lát el

antichambríroz ige ✧ házal

antidotum fn ✧ ellenszer; ellenanyag; ellenmérge; ellenszérum

ántiját isz ✧ (enyhe bosszúság, csodálkozás kifejezésére használt szó)

antul hsz ✧ annál

anzágot ige ✧ rendez; elrendez

anzix, anziksz fn ✧ postai levelezőlap; képeslap; lap

anyag fn ✧ agyag; sár

anyagelvű fn ✧ materializmus híve; materialista

anyámasszony fn ✧ (az anya megtisztelő megszólítása v. megnevezése)

✧ (idősebb, tiszteletre méltó nő megszólítása)

anyányi mn ✧ olyan (fiatal leány, ritkán nőtény állat), aki, amely már elérte anyjának v. egy

- felnőtt nőnek, ill. kifejlett állatnak a nagyságát, nemi érettségét; olyan, hogy szinte már maga is anya lehetne; egészen kifejlett; felserdült; felnőtt
- anyaszarv** fn ◇ eke nagyobbik szarva
- anyaszülte** fn ◇ anyától született, anyától származó élőlény, halandó ember
- anyjuk** fn ◇ (megszólításként és megnevezésként:) feleség
- anyó** fn ◇ anyuka; anya; édesanya
- anyós** fn ◇ idős, koros édesanya
- apáca** fn ◇ kos alá még nem bocsátott fiatal, nőtény juh
- apáca-fejedelemasszony** fn ◇ női szerzetesrend előljárója, vezetője
- apácaklastrom** fn ◇ apácakolostor; apácázárda
- apacs** fn ◇ nagyvárosok kültelkein tanyázó, gyakran kitarított alvilági fiatalember
- apacsin** fn ◇ tutaj evezőlapátja; evező
- apacsing** fn ◇ laza szövésű, rendszerint fehér anyagból készült, nyitott nyakú ing, amelynek a gallérját a kabátra kihajtva viselik
- apámuram** fn ◇ (az apa udvarias megszólítása v. megnevezése)
- apanázs** fn ◇ szabályos időközönként adott pénzbeli támogatás; évjáradék
- apastal** fn ◇ apostol
- apát** fn ◇ a kolostor élén álló szerzetes
- apátasszony** fn ◇ némely apácakolostor főnöknője
- apatika** fn ◇ patika
- apátság** fn ◇ kolostor
- apellál, appellál** ige ◇ fellebbez, ellenkezik ◇ támogatásért fordul vkihez; kérvényez ◇ megkérde; megkérdez
- apelláta** fn ◇ bírósági fellebbezés; fellebbvitel lehetősége, ill. fokozata
- áperte, ápertén** hsz ◇ kereken; nyíltan; őszintén; kertelés nélkül
- apetitus, apétitus** fn ◇ étvágy
- apex** fn ◇ vessző; írásjel
- ápium** fn ◇ petrezselyem
- apjok** fn ◇ após
- apjuk** fn ◇ gazda; házigazda; háziúr; családfő
- apol, apolgat** ige ◇ csókol; csókolgat; puszil ◇ becézget; hízeleg vkinek
- ápolat, apolgatás** fn ◇ csók; puszi
- ápolda** fn ◇ gyógyintézet; klinika
- apológia** fn ◇ védőirat; védőbeszéd; védelem
- áporog** ige ◇ kedvetlenül viselkedik ◇ áporodottá válik; megposhad; megbüsdösödik
- após** fn ◇ idős, koros édesapa ◇ nagyapa v. dédapa
- apotéka** fn ◇ gyógyszertár; patika
- apotekárius** fn ◇ gyógyszerész; patikus
- apotheizált** mn ◇ átszellemült; emelkedett; magasztos
- apparátus** fn ◇ felszerelés; berendezés ◇ készülődés; készülés; előkészület
- appellál** ige *lásd* **apellál**
- applaudál** ige ◇ tapsol; megtapsol
- appreciál** ige ◇ felbecsül; értékel; méltányol
- apprehendál, aprehendál** ige ◇ nehezelt; haragszik; zokon vesz
- approbál** ige ◇ helyesel; egyetért; igenel ◇ jóváhagy; engedélyez; beleegyezik
- approximatív** mn ◇ megközelítő; hozzávetőleges; körülbelüli
- ápril** fn ◇ április
- aprit** ige ◇ (szót, beszédet) gyorsan, szaporán ejt, szaporáz; hadar
- apró¹** mn ◇ rövidere vágott, megkurtított (haj, bajusz)
- apró²** mn ◇ vmely társadalmi réteg alsóbb v. legalsó fokán levő (személy)
- apród** fn ◇ fegyverhordozó szolgál ◇ inas; tanuló ◇ kicsi gyermek
- aprójóság** fn ◇ házi szárnyas; baromfi
- aprólék¹** fn ◇ baromfi; aprójóság ◇ kisgyermek
- aprólék²** fn ◇ kis jelentőségű dolog; lényegtelen apróság, részlet
- aprómarha** fn ◇ baromfi; aprójóság
- aproság** fn ◇ baromfi, különösen csirke
- aproszent** fn ◇ kisgyerek; csöppség; apróság
- ara, ar** fn ◇ mennyasszony; mátká ◇ testvér
- arabeszk** fn ◇ arab eredetű, stilizált növényi elemekből álló díszítőmotívum
- arabs, arabus** mn és fn ◇ arab
- áradat** fn ◇ áradás; ár; árhullám ◇ patak; folyócska
- áradozás** fn ◇ bőbeszédűség; szószaporítás; dagályosság
- áram** fn ◇ áramlat; áramlás; özőnlés ◇ irányzat; tendencia; mozgalom; irányvonal

A, Á

arász ige *lásd arányoz²*

arány fn ⇨ tárgy; cél; irány

aranyas, aranyos fn ⇨ aranyműves; ötvös

⇨ aranymosó

aranygalléros mn ⇨ olyan (magasabb rangú katonatiszt, rendőrtiszt v. egyéb egyenruhás alakulat magasabb rangú tagja), akinek a gallérján a rangját jelző csillagok arany alakra voltak rávarrva

aranyhím fn ⇨ aranyhímzés

aranyifjú fn ⇨ gazdag polgári környezetből származó, mulatni vágyó, gondtalan v. léha életű fiatalember

aranykorona fn ⇨ (Ausztria–Magyarország területén) 1858-tól 1866-ig vert és forgalomban volt aranypénz

⇨ a papírkoronának az aranyalakra való átszámításakor alapul vett értékbeli egysége

aránylagos mn ⇨ meghatározott; kimért

aránylagoz ige ⇨ kimér; kiszab

aránylat fn ⇨ aránypár

aranymálinkó fn ⇨ sárgarigó

aranyos fn *lásd aranyas*

aranyoz ige ⇨ (könyv levágott szélét) úgy díszíti, hogy aranyfüsttel vonja be

arányoz¹ ige ⇨ vél; gondol; hisz; számíthat; latolgat

⇨ kikövetkeztet; kiszámol

arányoz², arász ige ⇨ céloz; célba vesz; irányoz

aranypili fn ⇨ aranybevonat; aranyfuttatás; aranyfüst

aranyszál fn ⇨ (becéző, kedveskedő, néha gúnyos megszólítás)

aranyseg fn ⇨ férfi nemi szerv; pénisz

aranyszörű mn ⇨ olyan (állat), amelynek fényes, ragyogó, világos színű, sárgásbarna szőre van

aranyvirág fn ⇨ krizantém

⇨ (kedveskedő megszólítás)

arányzás¹ fn ⇨ vélekedés; elgondolás

arányzás² fn ⇨ célzás (fegyverrel)

áras mn ⇨ értékes; becses

araszt fn ⇨ az oldalt kinyújtott hüvelykujj és kisujj hegye közti távolság (mint népi hossz-mérték), amely kb. 15–20 centiméternek felel meg; arasz

arasztnyi, arasztos, araszos mn ⇨ hüvelykujj és kisujj hegye közti távolságnyi; arasztnyi

aratat fn ⇨ aratás; betakarítás

aratógazda fn ⇨ a gabona aratására szerződött munkások csoportjának, bandájának vezetője, aki a bandát szervezi, és képviselőjükben a birtokossal szerződést köt

arator fn ⇨ szántó-vető paraszt; földműves

aratórész fn ⇨ a learatott gabonának vmely szerződésben meghatározott hányada (rendszerint minden tizedik kereszt), amelyet a bérmunkában dolgozó arató munkabér fejében kap

arbite fn ⇨ döntnök; döntőbíró

arcanum fn ⇨ csodaszer; ír

⇨ titok; rejtély

arcáz ige ⇨ megszegyenít; pirongat

arcázás fn ⇨ szemrehányás; feddés; szidás

archa fn ⇨ szekrény; láda

architráb fn ⇨ oszlopokon nyugvó főgerenda

archívum fn ⇨ levéltár; irattár

arclat fn ⇨ arc; arckifejezés; kép

arcorr fn ⇨ ormány

arculat fn ⇨ arc; ábrázat

arcvonal fn ⇨ arcvonás

árdé, árdéj fn ⇨ zöldpaprika; paprika

árdó fn ⇨ királyi erdőővök települése

⇨ az erdő felügyelője; erdőkerülő; erdész

aréna¹ fn ⇨ húgykőbetegség; vesekő; vesehomok

aréna² fn ⇨ olyan színházi épület, melynek kör alakú a nézőtere; színpódium

árenda fn ⇨ a haszonbérletért fizetendő díj v. szolgáltatás; haszonbér

⇨ haszonbérlet

árendál ige ⇨ (földet, házat) haszonbérbe vesz; bérel

árendás¹ fn ⇨ haszonbérlet; bérlő

árendás² mn ⇨ olyan (földbirtok, ház), amelyet vki haszonbérbe vett

areopág fn ⇨ ítélőszék; bíróság; törvényszék

árestál ige ⇨ letartóztat; bezárat; lecsukat

árestáns fn ⇨ fogoly; rab

argalás fn ⇨ szikár, sovány ember

árguvál ige ⇨ vitatkozik; vitázik; érvel

árgyélus¹ mn ⇨ kalandozó; bolondos

árgyélus², árgyilus fn ⇨ (bosszúság, hirtelen harag kifejezésére használt szó)

⇨ (csodálkozás, elképedés kifejezésére használt szó)

árik ige ⇨ romlik

áristom¹, árestom¹ fn ⇨ kisebb szabadságvesztés, büntetés letöltésére használt épület v. he-

- lyiség, főként a katonaságnál; börtön; fogház; zárka
- ◇ kisebb, enyhébb szabadságvesztés, főleg a katonaságnál; fogság
- árístrom², árestom²** fn ◇ zárójel
- aritmetika** fn ◇ számtan; számolás
- árja** mn ◇ indoeurópai
- ◇ (a fasiszták szóhasználatában:) olyan (személy), akit a zsidótörvények nem minősítettek zsidónak
- árjadozó** mn ◇ áradó; emelkedő; kiöntő; kiáradó
- árjegyzék** fn ◇ számla; blokk, áruszámla
- ◇ a számla összege
- árjongás** fn ◇ áradozás; lelkenkezés
- arkánium** fn ◇ gyógyír; orvosság; csodaszer
- árkány** fn ◇ kb. 8–14 méter hosszú, ujnyi vastag kötél végén karikával, amelyet az emberhez még nem szokott állatok kifogására használnak; pányva
- árkász** fn ◇ az utászokéhoz hasonló, de kisebb méretű feladatokat (védelmi vonalak, lövészárkok stb. építését) végző kisebb katonai műszaki alakulat tagja
- árkeret** fn ◇ árfolyam
- árkolat** fn ◇ kerítés; sánc
- árkus¹, árkos** fn ◇ ívpapír; ív
- ◇ nagy terjedelmű, széttárt papiros
- ◇ (jelzőként) egy ívet kitevő, egy ív nagyságú (papiros)
- árkus²** fn ◇ körív
- árlejtés** fn ◇ árcsökkenés; árzuhanás
- ◇ ártáblázat; árjegyzék
- ◇ versenytárgyalás; pályázat; tender
- armada** fn ◇ hajóhad
- ármádia** fn ◇ sereg; hadsereg
- ármális** fn ◇ nemesi levél
- ármás** fn ◇ törvényszolga; poroszló
- ◇ rabló; zsvány
- ◇ román vajdai udvarbeli főtiszt
- armatúra** fn ◇ fegyverzet; hadifelszerelés
- arméniai** fn ◇ örmény
- arnauta, arnót** fn ◇ albán
- árnyal** ige ◇ árnyékba borít, árnyékosá tesz vmit; árnyékol
- árnyék** fn ◇ oszlopokon álló épület, amelynek nincsenek v. nem minden oldalának vannak falai; szín; fészter
- árnyékház** fn ◇ illemhely; vécé
- árnyéklat** fn ◇ szín; árnyalat
- ◇ félhomály; sötétedés
- ◇ árnyoldal; hátrány
- árnyékóra** fn ◇ napóra
- árnyékoz** ige ◇ árnyékba borít vmit; árnyékol
- árnyékszék** fn ◇ illemhely; mosdó; toalett; vécé
- árnyéktartó** fn ◇ ernyő; napernyő
- árnyékvilág** fn ◇ a földi élet; a mulandó világ
- árol** ige ◇ árul; árusít; kínál
- ároló** fn ◇ árus; eladó; kereskedő
- aromata, arommata** fn ◇ illatos szer; aroma
- áros¹** mn ◇ olyan (áru, tárgy, dolog), amelynek nagy ára van; becses; drága
- áros²** fn ◇ árus; kalmár; kereskedő
- árpa** fn ◇ hárfa
- arranzsál, arranzsíroz** ige ◇ berendez; elhelyez; bebútoroz
- arszlán¹** fn ◇ fiatalúr; ficsúr; piperkőc; pojáca
- arszlán²** fn ◇ oroszlán
- árt** ige ◇ (a babona szerint) varázslattal, ráolvasással megront vkit
- ártandó** mn ◇ ártalmas; káros
- ártány** fn ◇ ivartalanított, herélt disznó
- ártás** fn ◇ (babonás hit szerint) embernek, állatnak szemmel, ráolvasással v. más babonás eljárással való megrontása
- ◇ a megrontás eredménye
- artikulus** fn ◇ alapszabály; szabályzat
- ◇ cikk; cikkely; törvénycikk; bekezdés
- artilléria** fn ◇ tüzérség
- ártó** mn ◇ (a régibb néphit szerint) vmely személyt, állatot szemmel, ráolvasással v. más babonás eljárással, misztikus képességgel megrontó (személy)
- áruda** fn ◇ bolt; üzlet; üzlethelyiség
- árdézma** fn ◇ (raktári) árukra kivetett rendkívüli állami adó
- árva¹** mn ◇ szánandó; szerencsétlen
- árva²** fn és mn ◇ özvegy; társtalan
- árvabíróság** fn ◇ árvaszék
- árvaszék** fn ◇ törvényhatóságokban és rendezett tanácsú városokban működő, árvák v. egyéb gyámság alatt állók vagyonának kezelésével és egyéb gyámügyekkel foglalkozó elsőfokú gyámhatóság
- árvaügy** fn ◇ gyámügy
- ◇ az árvaszék hatáskörébe tartozó, rendszerint árvára vonatkozó ügy

A, Á

árnavirág fn ◇ hóvirág

árverel ige ◇ áruba bocsát; árusít

◇ (árverésen) az előző ajánlkozónál többet ígér;
árverez; licitál

◇ árverést vezet

árverelő, árverő fn ◇ árverező

árvíz fn ◇ forrásvíz; gyógyvíz; ásványvíz

arzenál fn ◇ fegyverraktár; lőszertár; fegyvergyűjtemény; fegyverkészlet

◇ fegyvergyár

◇ lerakat; tárház; készlet

◇ tudás, ismeret, szellemi eszközök gazdag tárháza

ásadék, ásovány fn ◇ ásvány

ásatag mn ◇ régi; ósdi; divatjamúlt

ásitozik ige ◇ vágyakozik; áhítozik vmire; sóvárog; epedezik

aska fn ◇ tücsök

áslóg fn *lásd* **ánslóg**

áspa fn ◇ mindkét végén T alakú, kb. egy méter hosszú rúd, amelyet közepén fogva s ide-oda fordítva az orsón v. gombolyagban levő fonálnak feltekert csomókba, pászmákba való szedésére használnak; motolla

áspis, áspiskígyó fn ◇ vipera

◇ veszekedő, házsártos személy

ássan hsz ◇ alázatosan; alássan

ásvány fn ◇ mesterséges árok

◇ ásott kút, tó

asz fn ◇ zab

aszag fn ◇ trágya; szemét

aszaló, aszalós fn ◇ a gyümölcsaszalás munkáját végző személy

◇ fát szárító személy

aszalt mn ◇ sovány, ösztövé, vézna (személy v. testrész)

aszaly fn ◇ a szoknya alja, szegélye

aszály fn ◇ aszkór; szárazbetegség; tüdővész

aszályos mn ◇ szárazság, csapadékhiány következtében összeaszott, összezsugorodott (termés, ill. szem)

aszap fn ◇ gyalogos katona, harcos a török hadseregben

aszat, acat fn ◇ igen szívós, mélyen gyökerező, a bogáncshoz hasonló tüskés gyomnövény; gordon

aszatol, acatol ige ◇ vmely megművelt földterületet az aszattól erre a célra való szerszámmal megtisztít

aszatolás fn ◇ a gabonavetések megtisztítása a vadon nőtt növényektől, gyomoktól (pl. a mezei aszattól); gordonyozás

aszfalt fn ◇ sötétbarna, aláfestésre használt lazúrfesték

aszfaltum fn ◇ aszfalt

aszju mn ◇ aszott; elszáradt

aszkór fn ◇ minden olyan, pontosan meg nem határozott betegség (pl. tüdővész, sorvadás), amely nagyfokú legyengüléssel, lesóványodással, elsorvadással jár

aszó fn ◇ időszakos vízfolyás, szárazpatak

◇ völgy; völgyoszoró

◇ fák kérgének lehántolásával kiszárított erdő-rész

aszok fn ◇ téli gyümölcs eltartására használt polcos állvány

◇ borospincében a hordók alá helyezett gerenda

aszokfa fn ◇ nagy kazlak alá párosával helyezett gerenda, amelynek alkalmazása lehetővé teszi, hogy a kazlak alulról is járja a levegő

aszperzorium fn ◇ szenteltvízhintő

asszaszin fn ◇ orgyilkos

asszekuráció fn ◇ biztosíték; bizonyosság

asszekurál ige ◇ biztosító intézetnél biztosít vmit

◇ vkit vmiről biztosít; kezeskedik vmiről

asszentál ige ◇ besoroz; soroz; verbuvál

asszisztencia fn ◇ segítség; segédkezés

asszisztens fn ◇ tanársegéd (az egyetem orvosi karán, klinikán, kórházban)

asszony fn ◇ királyné

asszonyállat fn ◇ nő; nősemély; asszony

asszonybarát fn ◇ nőnek női barátja, bizalmasa; barátnő

asszonyhúség fn ◇ pitypang; gyermekláncfű

asszonylak fn ◇ hárem

asszonymunka fn ◇ az a munka, amelyet asszony főként a háztartásban, a ház körül, ill. a gazdaságban végez; asszonyrak való munka
◇ gyenge minőségű, felületes munka

asszonynéni fn ◇ a beszélővel, a hallgatóval v. a szóban forgó személlyel rendszerint rokonságban levő asszony

◇ (rokonságban lévő asszony kedveskedő v. udvarias megszólítása)

asszonynép fn ◇ nők összessége v. kisebb-nagyobb csoportja

◇ hvová, vkihez tartozó nők összessége

- asszonyság** fn ◇ (gyakran megszólításként is:) hölgy, különösen tisztos, érett korú úriasszony
- asszonyszemély** fn ◇ (rosszallásként:) asszony
- asszonyszívű** mn ◇ féltékeny; ijedős; gyáva
- asszonytárs** fn ◇ nőnek női embertársa
- asszú** mn ◇ megfonnyadt; megaszalódott; kiszikkadt; száraz; aszú
- asztag, asztog** fn ◇ a learatott gabona kévéiből összerakott, rendszerint széles, terjedelmes, több méter magas halom, amelynek alakja házra emlékeztet, ily módon védik a gabonát az esőtől, beázástól a cséplésig
◇ annyi, mint amennyit egy asztagba szoktak rakni; amennyi egy asztagot kitesz
◇ kőrákás; farakás
◇ nagy tömeg; nagy mennyiség
- asztal** fn ◇ nagy kazlak, asztagok oldalához épített v. rakott függő híd, amelyen a közvevítő rakodók állnak
◇ téli halászatnál a jégen az a négyszögletes lyuk, amelyen a hálót beeresztik
◇ ellátás; koszt
- asztalfia** fn ◇ falusi lakásokban levő, étkezésre használt asztal fiókja; asztalfiók
- asztalnok** fn ◇ (királyi udvari méltósággént:) az étel feltalálója; felszolgáló
- asztalos** fn ◇ ellátásért fizető diák v. vendég; kosztos
- asztalszék** fn ◇ közös tálból, ill. bográcsból való étkezésre használt alacsony asztal, amelynek közepén lyuk van a tál, ill. a bogrács számára
- asztalszőnyeg** fn ◇ asztalterítő; abrosz
- asztog** fn *lásd* **asztag**
- asztorka** fn ◇ vastag vászondarab, amellyel a teletöltött zsák száját befedik és befűzik
- aszú** mn ◇ sovány; vézna
◇ betegség, öregeségtől lesoványodott
◇ vártalan; száraz
- aszúság** fn ◇ szárazság; aszály; csapadékhiány; forráság
- átabota** fn ◇ bekötött szemmel harcoló gladiátor
- átabotában** hsz ◇ kellő gondosság nélkül; hebehurgya módon; felületesen
- átabotás** mn ◇ darabos
- atak** fn *lásd* **attak**¹
- átal**¹ fn ◇ hordó
- átal**² nu ◇ által; keresztül; át
- átalag** fn ◇ Tokaj vidékén használt kisebb, kb. 75 literes hordó
- átaljában** hsz ◇ általában; rendszerint; általánosságban
- átall** ige ◇ becsül; értékel
◇ elszégyelli magát; restell; szégyell
- átalló** fn ◇ átmérő
- átalság** fn ◇ szemérem; tartózkodás
- átcsap** ige ◇ hirtelen átpártol vkihez v. vohova; átáll
- átért** ige ◇ (célzást, rejtett gondolatot) a nem egyenes kifejezésen keresztül is megért
- átfordít** ige ◇ (idegen nyelvű szöveget) lefordít; átültet
- átfűz** ige ◇ (személy) szorosán átölel vkit, vmit
- áttható** mn ◇ megható, szívre ható (érzés, érzelmi megnyilatkozás)
- atilla, attila** fn ◇ (katonai és magyar nemesi viseletként:) díszes, zsinóros, csípőn alul érő, testhez simuló férfikabát
- atka** fn ◇ kavicsos homok (folyók partján)
◇ dió v. mogyoró nagyságú mészképződmény az agyagban, ill. az ilyeneket tartalmazó agyagos, terméketlen talaj
- átmenő** fn ◇ átjáró
- átmetszet** fn ◇ keresztmetszet
- átokszúly** fn ◇ vkire, vmire átok súlyával nehezedő csapás; súlyos átok
- atomus** fn ◇ atom
- átszáll** ige ◇ (folyón) átkel; átgázol
- átszállás** fn ◇ vmely vagyontárgynak, birtoknak, jognak, jogkörnek egyik birtokosról a másikra való szállása, más tulajdonába való kerülése, öröklődése
- átszálló** fn ◇ pofon; ütés; arculcsapás
- átszarmazó** mn ◇ járványos; fertőző; ragályos
- attak**¹, **atak** fn ◇ viadal; roham
◇ lovasroham
◇ váratlan támadás; bírálás; kritizálás
- attak**² fn ◇ szívroham
- attakíroz, attakol** ige ◇ rohamoz; ostromol; támad
- áttesz** ige ◇ (vmely nyelvre) más nyelvből lefordít vmit
- attesztál** ige ◇ igazol; tanúsít
- áttétel** fn ◇ idegen nyelvre v. idegen nyelvről való fordítás
- attila** fn *lásd* **atilla**

A, Á

áttört mn ✦ művészi gonddal készült lyukacsos díszítésű

attrakció fn ✦ vonzás; vonzerő; vonzóerő

atval fn ✦ mostohaapa

átvető fn ✦ olyan ruhadarab v. annak tartozéka, amely a testet nem burkolja be, hanem csak lazán rásimul, ill. ilyen ruhadarabok összefogására való

atyabátya fn ✦ nagybácsi

atyafi fn ✦ férfi v. női rokon

✦ (hasonló származású személyhez való viszonyban, megszólításként is:) vkivel egy vidékről származó, egy helyen élő személy; földi

✦ (más vallású személyekhez való viszonyban:) vmely keresztény, főleg a katolikus felekezethez tartozó személy

atyafiság fn ✦ rokon

✦ atyafiúi, rokoni viszony; rokonság

✦ az atyafiak, rokonok összessége; rokonság

atyafiságos mn ✦ atyafihoz, rokonhoz illő; atyafiak szokása szerint való; baráti; testvéri

atyafiúi mn ✦ rokoni

✦ felebaráti

atyjafia fn ✦ vkinek a rokona

✦ (tréfás megszólítás rokonok közt)

audiencia fn ✦ fogadás; kihallgatás

auditor fn ✦ hadbíró

auktor fn ✦ az ókori klasszikus irodalomnak v. a tudományos szakirodalomnak ismert, neves képviselője; szerző; író

aulikus fn és mn ✦ az uralkodói udvarhoz tartozó személy

✦ udvari érzelmű; az uralkodóhoz ragaszkodó

autobiográfia fn ✦ önéletrajz; önéletírás

autogejzír fn ✦ bojler; gázbojler

autografál ige ✦ saját kezűleg aláír; szignál; láttamoz

autokrát fn ✦ kényúr; zsarnok; önkényúr

automobil fn ✦ autó; gépkocsi

av ige ✦ avul; öregszik; vénül

avantgárd fn ✦ élcsapat; élgárda

avar fn ✦ lábön maradt, le nem kaszált száraz, aszott fű

avas¹ fn ✦ makkoltatásra szolgáló erdő

✦ nagy fákból álló öreg erdő, rengeteg

✦ tiltott erdő

✦ zombékos, nádas, mocsaras terület

avas² fn ✦ a régiségtől, a hosszú állásban, az időtől megfeketedett, korhadt növényi anyag, termék

✦ régi, ócska, rozoga tárgy

avat ige ✦ (új textilneműt) vízbe v. vmely vegyi oldatba márt, áztat, hogy összehúzódjon, v. hogy tartósabbá, vízállóvá, használatra, feldolgozásra alkalmasabbá váljon

avatang mn ✦ régi, kopott, megviselt, ócska (tárgy, dolog)

✦ ósdi; elavult; idejétmúlt; divatjamúlt; ódon

avatott mn ✦ meghitt; közeli; közelálló

averzió fn ✦ gyűlölet; utálat

avik ige ✦ egygé válik; belerögződik

avít ige ✦ koptat; nyű

avított mn ✦ avult; kopottas; ócska; régi

avizál ige ✦ felszólít; figyelmeztet

✦ értesít; közöl; megmond

avizó fn ✦ jelzés; útmutatás

avol ige ✦ régivé, ócskává válik; avul; kopik

azag fn ✦ tűzpiszkáló rúd; piszkafa

azalag, ázalék fn ✦ ételmaradék

✦ zsíros húsétel

✦ kása

✦ kerti veteményekből, főképpen hüvelyesekből készített főzelék

ázalog ige ✦ szíváro; átérészt; ereszt

azílium, azilum fn ✦ menedék; mentsvár

azon hsz ✦ afelett

azonban ksz ✦ közben; aközben; azután

azonegy hsz ✦ egyféle; ugyanaz

azonhamar, azonhelyt hsz ✦ rögvest; rögtön; tüstént

azonít ige ✦ azonosnak tart; azonosít; egybevet; összevet

azonképp hsz ✦ ugyanúgy; éppúgy; azonképpen; szakasztott úgy

azonkért hsz ✦ amiatt

azonság, azonosság fn ✦ személyazonosság

✦ változatlanság; egyformaság

azót fn ✦ nitrogén

áztat ige ✦ becsmérel; gyaláz; rágalmaz

áztató fn ✦ tó, mocsár, patak sekély vizű része, ahol kendert és lent szoktak áztatni

aszag fn ✦ tűzpiszkáló rúd; piszkavas

✦ dorong; pózna

✦ nyárs

✦ mutatóujj